

РАЗВИТИЕ НА РАЗУМА III /ЕВОЛЮЦИЯ НА ПРЕДСТАВИТЕ/

Веселин Божиков
СФЕРА ИЛ

Публикацията изследва еволюцията на представите. Разгледани са паралелните представи, йерархията на представите и влиянието на последната върху паралелните мисловни процеси. Особено внимание се обръща на висшите представи от ниво ВЯРА и влиянието им върху процесите на ОПОЗНАВАНЕ и ОСЪЗНАВАНЕ.

Проследени са основните моменти в развитието на човечеството и системата на човешкото знание. Разгледани са религиите, окултизма, философията, науката и новите науки.

Завършваме с извода, че разумът опознава и осъзнава неопознатото-неосъзнато и се осъществява в него.

В предишната статия видяхме как новородените ударно опознават и осъзнават света.

Уместен е въпросът - Какво е първото нещо, което формира СИМВОЛ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА ? Въпросът е с повишена трудност, най-вече защото никой не е в състояние да си спомни тези първи моменти от живота си. За съжаление и съвременната техниката също е безпомощна.

Предвид естеството на информационните процеси се налага да приемем, че първата обособеност, която изминава пътя на осъзнаването е самият човек. Себеопознаването и себеосъзнаването са първични. Те формират нивата СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА. В началото човек не се осъзнава и се явява първичен СИМВОЛ. В последствие чрез осъзнаване се формира нивото ПОЗНАНИЕ, а скоро и нивото ВЯРА. Така представата за самите нас отключва развитието ни, достигайки до ВЯРА в самия себе си.

Разумно е да приемем, че при трансформациите представата за самия себе си остава във всички нива, т.е. ние имаме едновременно различни представи за самите нас и като СИМВОЛ (опознато-неосъзнато) и като ПОЗНАНИЕ (опознато-осъзнато) и като ВЯРА (осъзнато-неопознато).

С течение на времето бебетата вече са формирали основните си първични представи за света. В този кръг влизат всички обекти, до които имат досег сетивата на малкия човек. Тук ние няма да се задълбочаваме върху тях, а само ще отбележим, че на тяхна база се осъществява по-нататъшното опознаване и осъзнаване на света и на самия себе си.

След като се научи да ходи изправен, малкият човек поразява околните със своя

устрем да опознае и осъзнае заобикалящия го свят. Той усилено жестикулира и така комуникира с околните. С течение на времето той започва да изрича първите си думи. Не след дълго той вече може да дава отговори и да задава въпроси.

Малкият човек се възползва пълноценно от околните, които му откриват тайните на света.

Но, откъде ги знаят те? Естествено от други хора и своите собствени постижения.

Тук възниква нужда да въведем в употреба освен отделния разум на индивида и човешкото общество като своеобразен разум.

Но какво всъщност е обществото?

Самата дума подсказва, че това е общност от същества. В това определение обаче попада дори всяка колония от микроорганизми. За целите на настоящото изследване се налага да разграничим общностите от същества на такива, в които определящи са процесите на съществуване и такива, в които определящи са процесите на осъществяване.

Благодарение на тази диференциация можем да разграничим човешкото общество от множеството животински.

Човешкото общество е сложна система от съобщества. Основните техни елементи са отделните индивиди. Последните участват в различни съобщества по отношение на различните аспекти на своето съществуване и осъществяване. За нас е важно да разгледаме информационните процеси, протичащи в обществото, за да успеем да проследим развитието му като своеобразен разум - обществен разум.

Тук може би някои ще попитат - Защо разглеждаме обмена на информация?

Защото изследваме разумът и неговото развитие, а за тях определящи са информацията и информационният обмен (фиг. 1). Целта е да не се задълбочаваме в онези форми на обществото, в чиято основа стои оцеляването (съществуването). Това са нисшите обществени форми наблюдавани и при животните. Тук информационни процеси са подчинени на съществуването.

Висшите обществени форми са онези, в чиято основа стои осъществяването. Те не се наблюдават при животните. Във висшите обществени форми информационните процеси са определящи, а процесите на съществуване - подчинени. Това не означава, че съществуването на индивидите във висшите общества е застрашено, а напротив, че съществуването е осигурено (решено).

В днешно време говорим за обществото на физиците, химиците, биолозите и т.н. до психолозите и философите. Има и общества на културните дейци, религиозни и т.н., дори тайни общества.

Неслучайно днешното общество се определя като информационно общество.

Как съвременното общество е достигнало нивото на информационното общество?

Несъмнено още в зората на своето съществуване човешкото общество в достатъчна степен е решавало проблемите за съществуването си. Иначе не би стигнало до тук. Разбира се тогава борбата за съществуване е била на преден план. Естествено борбата за съществуване е актуална дори и днес. Та нали, за да се осъществяваме първо трябва да съществуваме. Ние обаче не можем да се съгласим с някои изследователи, които твърдят, че днешният човешки живот не е нищо друго освен борба за съществуване. Тук няма да спорим с тях, а ще обобщим, че съществуването и осъществяването като комплекси от процеси са характерни за всички разумни същества.

В определен момент редица причини са благоприятствали човешкото общество да напредне силно по пътя на своето осъществяване. Разбира се никак не е лесно

да кажем от кой момент насетне преобладаващи в човешкия живот са процесите на осъществяване. За нас обаче е достатъчно, че този момент е в далечното минало.

Надяваме се вече да стана ясно, че човешкото общество от зората на развитието си върви от СЪЩЕСТВУВАНЕ към ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ (фиг. 2).

Сега нека се върнем към малкия човек. Благодарение на информацията, получена от обществото, той изминава набързо хилядолетния път на човешкото развитие. Когато достигне своята зрелост, той е готов пълноценно да си взаимодейства с обществото. Човекът вече може освен да взима и да дава. Индивидът, достигнал зрелост, следва да е достигнал и средната степен на разумно развитие, характерна за съответното общество, в което се развива. Едни индивиди не успяват да достигнат средната степен дори за целия си живот, но други твърде млади започват да играят определяща роля в обществото. В крайна сметка всеки оставя своя принос в човешкото съществуване и осъществяване.

Общественото взаимодействие е сложен и многостранен процес. На този етап няма да се задълбочаваме в изследването на взаимодействията в обществото, а ще се задоволим да обобщим, че процесите на информационния обмен са определящи за осъществяването на световното общество, както са определящи и за осъществяването на отделния разум.

(Подробно взаимодействията в обществото ще разгледаме отделна в публикация.)

Нека разгледаме как протича процесът на предаване/приемане на представите в рамките на обществото.

Както изяснихме в първите статии мисловните процеси се класифицират спрямо информационният обмен като процеси на ОПОЗНАВАНЕ, ОСЪЗНАВАНЕ и ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ. Представите, в зависимост от мисловните процеси, се класифицират като СИМВОЛИ (опознато-неосъзнато), ПОЗНАНИЕ (опознато-осъзнато) и ВЯРА (осъзнато-неопознато).

Представите участват в сложни паралелни процеси на съотнасяния и трансформации. Те могат да се прехвърлят от едно ниво в друго (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ ВЯРА), да формират нови представи да се обединят с друга представа в някое от нивата и пр. преобразувания.

Мисловните процеси следват определена логика, т.е. те са ограничени в определени рамки. Логиката най-общо може да бъде ПОСЛЕДОВАТЕЛНА или ПАРАЛЕЛНА.

Благодарение на мисловните процеси човек опознава и осъзнава света. При прогресивно развитие човек разширява своите представи, а при регресивно се капсулира (ограничава) от сковаващите го представи.

(За повече информация виж статиите “Класификация на мисловните процеси и представите” и “Сън и разум”.)

Човек може да опознава света ПРЯКО чрез собствените сетива и сам да формира представите си за нещата или КОСВЕНО чрез приемане на чужди представи. Приемането на чужди представи е възможно благодарение на изразните средства, чрез които хората изразяват представите си. Този процес обаче води до изкривявания в информационния обмен, тъй като изразните средства може да не бъдат възприети правилно или ако бъдат възприети правилно информацията предадена с тях да не съответства на реалността. Така процесът на комуникация зависи от предаващия и приемащия и тяхното ниво на развитие.

Трябва да отбележим, че процесът на комуникация е динамичен и многостранен. Предаващия, използвайки изразните средства, предава своите представи на

приемащия. Предаващия в този случай осъществява процеси на ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ, т.е. той целенасочено предава представите си другиму. Приемащия след приемане на предадените представи целенасочено поставя въпроси, за да може да си изясни както изразните средства, така и приетите представи. В този случай той също осъществява процеси на ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ. Благодарение на това предаващия може да коригира изразните средства и/или изразяваните представи.

Така посредством изразните средства хората комуникират помежду си и предават представите си едни другиму.

Още в най-дълбока древност хората са започнали да усъвършенстват изразните средства и все по-точно да предават представите си едни на други. Това се оказва определящо за възхода на човешкото общество като висшо общество.

Но, какви са изразните средства?

Изразно средство е всяко нещо, посредством което може да се изрази някаква представа. Най-общо изразните средства класифицираме като материални и нематериални.

Материални изразни средства са всички предмети, които човекът целенасочено е променил (които отразяват негови представи).

Нематериални изразни средства са движенията, звуците и пр., които целенасочено са осъществени (отразяват представи). Последните, макар и да имат материална проява (визуална, звукова и пр.), поради нетрайността и във времето се възприемат като нематериални. Такива са танците, песните и т.н.

В процеса на комуникация човекът чрез материалните средства изразява значимите според него представи, за да ги предаде през пространство и времето на другите хора.

Ако се върнем във времето назад ще видим, че преди нашата компютърна ера е имало телевизионна, преди нея - магнетофонна, кино-ера, книжна ера и т.н. до каменната.

Ние опознаваме близките по време общества далеч по-правдиво, отколкото тези от дебрите на древността. Особено трудни за изследване са обществата от предисторическата епоха (безписмените общества).

Макар и да липсват писмени паметници от това време все пак археологията ни дарява с други паметници, чрез които несъмнено древните са изразявали своите представи.

Освен паметниците от това време до нас са достигнали колкото и невероятно да звучи и нематериални изразни средства. Богат техен извор е фолклора. Там намираме много ритуали, танци, песни и др., отвеждащи ни към представите на най-древните общества.

Компилирайки всичко това в информационната мозайка на човешкото развитие, успяваме да свържем предисторическите общества с историческите и да класифицираме еволюцията на човешките представи от древността до днес.

Благодарение на своето обществено развитие човекът е успял да овладее планетата ЗЕМЯ, а в наше време да излезе и в космоса... Човекът успява да излезе далеч извън естествения си ареал на съществуване и да разкрива тайните на света, благодарение на което се осъществява като разум.

Както изяснихме в основата на развитието на обществото стои обмена на информация. Тук се включват всички процеси, свързани с нейното набавяне, промяна, предаване, приемане и съхраняване. В светлината на изложеното достигналите до нас материални паметници от древността изразяват представите на нашите предци.

Но, Какви са тези представи?

Благодарение на интердисциплинарните изследвания днес е доказано, че намерените предмети в пещерите и изображенията по стените им са от преди десетки хиляди години. За момента това са най-древните изразни средства, достигнали до нас от предците ни.

Общоприето е становището, че част от тези предмети и изображения имат култов характер, т.е. са изразни средства на представите от ниво ВЯРА на древните хора. В много от предметите специалистите виждат също и оръдия на труда.

От една страна установяваме оръдия на труда - неотменими средства за човешко съществуване, а от друга - култови паметници, изразяващи най-висшите човешки представи.

Ако се вгледаме по-внимателно, ще видим в средствата за съществуване човешкото осъществяване, а в култовите паметници стремежът към съществуване.

Несъмнено в древните общества паметниците (достигнали до нас) са били предавани заедно с много други знания. За нас от особена важност е не само процесът на предаване (комуникацията) в древните общества, но и процесът на развитие на представите, намерил отражение в по-късните паметници.

С течение на времето е налице развитие както на оръдията на труда (средствата за съществуване), така и на паметниците, изразяващи вярата на предците ни. Зад това развитие несъмнено стои развитието на представите на прачовете.

Тук няма подробно да разглеждаме многобройните постижения на древните по пътя на тяхното обществено развитие, а ще се спрем само на някои опорни точки, достатъчни за разбирането на еволюцията на човешките представи.

Най-общо човечеството се развива от СЪЩЕСТВУВАНЕ към ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ.

Човекът все повече опознава и осъзнава света, благодарение на което от една страна все по-силно гарантира и улеснява своето съществуване, а от друга все повече се осъществява като разум.

Решаващ момент за развитието на човешкото общество е формирането и усъвършенстването на езика. От изразяване чрез жестове човечеството преминало към езика на звуците.

Езикът е най-древния инструментариум и своеобразна лаборатория за развитие на представите в обществото. Езикът не само отразява развитието на представите, а е част от самото развитие.

Предвид естеството на мисловните процеси, протичащи в мозъка на нашите предци закономерно обекти на вярата им са били множество обособености, от които е зависел живота им (съществуването).

Макар човекът да имал формирани някакви представи за почти всички неща, които е могъл да възприеме със сетивата си, той осъзнавал като върховни животните и ги възприемал като повелители на света. Определящото за представите на хората в този момент несъмнено е било тяхното съществуване. Човекът боготворял обектите, от което пряко зависел животът му.

В процеса на развитие човекът осъзнал, че растенията и животните са подвластни на стихийните както него самия. Та нали и животните и хората били безсилни пред мълниците, наводненията, бурите, земетресенията и вулканите... Така висши божества станали стихийните.

Човекът усвоил обработката на камък, кост, дърво и глина. В един момент той овладял и огъня. Така човекът се извисил неизмеримо над животните. Той вече имал божествена сила. Това му позволило да се справи със суровите условия навред. Човекът вече можел да живее по цялата земя.

Още в най-дълбока древност човекът започнал да погребва себеподобните си. Появила се представата му за душата. Това бил повратен момент в човешкото развитие. Човекът осъзнал себе си като духовно същество. Той осъзнал, че смъртта не е край, а само преход към ново възраждане. Та нали всичко около него умирало и пак се раждало. Човекът осъзнал единството на света.

Хората осъзнавали и разликата в половете като база на сътворението. Така се появила представата за мъжкото и женското начало. Вероятно така се зародило и първото обяснение за света.

Появили се и ритуалите, целящи благоразполагането на божествата, а с тях и жреците. От този момент нататък вярванията на хората били ограничавани в рамките налагани от жреците, а те се водили не само от вярата... Формирали се догмите и религиите.

В тези трудни времена жреците имали най-голям информационен потенциал. Всичко по-важно било отнасяно към жреците. Те могли дълго да наблюдават и размишляват. Жреците наследявали знанията за тайните на природата, откривали нови и ги пазели в строга тайна. Така те все повече засилвали потенциала на духовната си власт.

С времето и тайните и жреците постоянно се увеличавали. Заради контрола над себеподобните вече дори не всички жреци били посвещавани във всичките тайни. Оформила се каста на посветените. Те били пазителите на тайните знания. Формирали се тайните знания и окултизма.

Човекът усъвършенствал обработката на камък, кост и дърво и овладял глината и багрилата. Започнал да добива и обработва метал. Новите достижения човекът използвал, за да осигури и подобри съществуването си. С тях изразявал и представите си за боговете.

С времето човекът все повече опознавал и осъзнавал света. Той осъзнал, че стихии се пораждат от небето, земята, водата и подземие (преизподнята). В представите му всичко останало било подвластно на последните. Така те станали новите върховни божества.

Хората осъзнавали съвършеното като божествено. Така се появили невероятни комбинации от представи за животински и човешки същности като представи за божествата. По-късно постепенно почти всички богове придобили човешки облик. Човекът осъзнал себе си като съвършено творение - подобие на боговете.

Различните народи обитавали различни места и се придвижвали периодично според условията за живот. В определен момент обаче те си избирали някое райско кътче и оставали там задълго.

Така хората направили забележителни открития.

Истински скок в общественото развитие било култивирането на диви растения и опитомяването на диви животни. Развил се земеделието и скотовъдството. Земеделските общества започнали да водят уседнал начин на живот, а скотовъдците все още следвали стадата си.

Тук трябва да отбележим, че ако за колонизирането на земята от човеците решаваща роля изиграли откриването на огъня и миграцията, то за ускореното им развитие определяща роля имат земеделието и уседналия начин на живот. Благодарение на това настъпило небивало до тогава развитие на човешките представи, а създадените благоприятни условия за живот довели до демографски взрив. Формирали се големи поселения и се появили полисите.

В зората на човечеството хората съвсем неравномерно населявали земята. Огромните разстояния, труднопроходимите зони и суровия климат предопределяли

изолираното им съществуване. Човешките общества се развивали изолирани, достигали определено ниво и нерядко загивали. С тях умирали и достиженията им поради невъзможността да бъдат предадени на други общества

След появата на земеделието и скотовъдството човечеството се умножило и населило почти цялата земя. Така в един момент почти всички се оказали със съседни. В тези условия силно се развил обмена между различните народи. Хората не само търгували със стоки, но усвоявали знанията и достиженията на другите. За съжаление все по-често хората спорили и водили войни помежду си и така се изтребвали.

Макар пространствената изолираност вече да не била причина за изчезването на общества, войните не пощадили множество народи и част от достиженията им...

С развитието на земеделието и скотовъдството силен тласък получила цялата човешка цивилизация. Хората били принудени да определят далеч по-точно времето от преди, да следят прецизно метеорологичните условия, да пресмятат стоката си и пр.

Човекът наблюдавайки небесните тела успял да проследи фазите на луната. Появил се лунния календар и се зародили бройните системи.

Човекът изработил специфични сечива и инструменти и така усъвършенствал отглеждането на растенията. Хората вече спокойно успявали да осигурят годишната си прехрана и дори им оставали излишъци.

Жреците опирайки се на религията, чрез обредите и ритуалите присвоявали излишното под формата на дарове за божествата. Така базирайки се на духовната те поставили и в материална зависимост себеподобните си. Появило се материалното разслояване и класите.

При скотовъдците развитието било предопределено от номадския им начин на живот. Те трябвало непрекъснато да се движат със стадата си, за да си осигуряват храна. И в тези общества имало немалко излишъци, но тук класовото разслоение не било така рязко. Наистина и тук жреците се възползвали от духовната си власт, но те не могли да поставят себеподобните си в такава силна материална зависимост, както при земеделските общества.

В процеса на общественото развитие религията изиграла твърде важна роля. Тя стои в основата на държавността. Благодарение на духовната си власт жреците са били в състояние да управляват себеподобните си далеч преди да разполагат с материално обезпечено превъзходство. Постепенно в царя жрец и приближените му се съсредоточил преобладаващия духовен и материален потенциал на обществото.

Самото организиране на хората за ритуалите и обредите формирало първата стройна организация. Жреците се възползвали от духовната си власт и започнали да управляват хората за извършването на разнородни дейности - изграждане на култови комплекси, напоителни съоръжения и т.н. Разбира се всичко това повелявали боговете и всички най-усърдно се трудили...

Макар общите нужди и беди да са принудили хората да живеят заедно от най-дълбока древност, те все още били твърде далеч от държавната организация. Едва с развитието на религията и утвърждаването на кастата на жреците последните като наместници (наследници) на божествата успели да формират управляема структура. Духовната власт на жреците им осигурявала безгранично подчинение - зад тях били самите богове.

Имат право онези изследователи, които приемат светилищата и храмовете като центърът, около който се е формирала държавата. В онези времена точно там са се извършвали най-важните действия и се вземали най-важните решения за целия

народ.

Науката доказва, че е имало държави и без градове, но такива без религия и култови места не. Установено е, че първото нещо в новозавладените земи е било изграждането на култови съоръжения и освещаването на земята. Така тя се предавала в ръцете на божествата и едва тогава можел да започне нормалния живот на новата територия.

В процеса на развитие и земеделците отглеждали животни и скотовъдците отглеждали растения, но обикновено това било в помощ на основния поминък. Хората усъвършенствали рудодобива и металообработката. Развили се всевъзможни занаяти. Строителните достижения от тази епоха смайват дори съвременниците ни.

Благодарение на множеството нови познания човекът осъзнал, че небесните тела са по-висши от старите божества (земята, небето, водата и преизподнята). Така последните загубили върховенството си.

Човекът осъзнал, че животът му зависи от слънцето и другите небесни тела. Последните станали новите върховни божества.

Определящо значение за по-нататъшното развитие на обществото има появата и усъвършенстването на писмеността. Постепенно опитите да се предадат представите за БОЖЕСТВЕНОТО към идните поколения довели до развиването на пиктографичното писмо. С течение на времето пиктографиите се развили в посока на опростяване и универсализиране. След няколко фази на развитие писмеността съответствала на говоримия език. Благодарение на писмеността много точно можело да се предадат представите, до които достигнало обществото към бъдните поколения.

В процеса на развитие почти всяко значимо откритие (обект или явление) било обсебвано от религията или като божество или като божествен символ. Това е закономерно, защото човекът бил още в началото на своето развитие. Представите му в нивата ВЯРА и СИМВОЛИ били далеч по-многобройни от тези в ниво ПОЗНАНИЕ. Кръгът на познанието бил твърде тесен спрямо общото знание. Както споменахме равновеса, спрямо който протичат мисловните процеси са представите от ниво ПОЗНАНИЕ. Колкото представите в това ниво са по-малко и по-ограничени толкова по-резки и чести са трансформациите и съотнасянията на представите от другите нива ВЯРА и СИМВОЛИ. Това обяснява силната обвързаност между нивата ВЯРА и СИМВОЛИ. Силната религиозност на древните общества ни доказва недвусмислено, че взаимозависимостта на представите от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ е толкова по-силна, колкото по-ограничено е развитието на ниво ПОЗНАНИЕ.

Важно е да отбележим налагането на представата за Страшния съд у вярващите за безпрекословното им подчинение на владетелите. Човешката маса, повярвала в страшния съд от една страна не търсела материално възмездие, а от друга се надявала на духовен реванш.

Страшният съд е невероятно силен манипулант, защото винаги се явява в едно от нивата ВЯРА или СИМВОЛИ. При ограничено развитие на ниво ПОЗНАНИЕ влиянието на тази представа върху мисловните процеси и останалите представи е много силно. Когато божественият произход на владетеля вече не можел да подчини масите, Страшният съд свършил чудесна работа.

В процеса на това изследване най-важно е да се разбере, че развитието на достигналите до нас материални и нематериални свидетелства са израз на развитието на човешките представи за света. Зад всяко нещо останало от съществуването на човечеството стоят съответни представи. Ако съумеем да

осъзнаем какви са представите зад артефактите правилно ще възпроизведем развитието на човечеството.

В светлината на изложеното особен интерес представлява развитието на висшите представи на човека (тези от ниво ВЯРА). Налице е преобразуване на висшите представи на човека (ВЯРАТА) в съответствие с развитието на представите в другите нива СИМВОЛИ и ПОЗНАНИЕ.

Висшите представи от ниво ВЯРА отразяват степента на развитието на човешкия разум през съответната епоха. Върховните БОЖЕСТВА ни дават добра представа за превратностите в развитието на разума през древността. Прогресът и регресът са неотменими моменти от материалното и духовното развитие на човечеството.

Ако подредим божествата йерархично ще проследим етапите в развитието на разума.

В началото върховни божества били растения и животни, после те били изместени от стихии, после мястото на последните заели небето, земята, водата и подземието, а сетне - слънцето, луната и др. небесни тела.

С постепенното разширяване на нивата СИМВОЛИ и ПОЗНАНИЕ се разширяват и висшите представи от ниво ВЯРА. Очерталото се развитие на представите е от човека към космоса.

Смяната на едни върховни божества с други ставала благодарение на развитието и умножаването на представите от всички нива (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ, ВЯРА). Представите от ниво ВЯРА, макар и най-силно влияещи (ограничаващи) мисловните процеси, също подлежат на развитие водещо до техните трансформации. Колкото представите на човека се разширяват и множат, толкова той по-правдиво и по-цялостно възприема света и го подрежда (обобщава) в съзнанието си.

При това развитие с пълна сила важат закономерностите за трансформациите на представите поместени в предишните статии.

Всички представи от ниво ВЯРА, които противоречат на висшите от същото ниво преминават в други нива (трансформират се), т.е. престават да бъдат обект на вярата (изключват се). В ниво ПОЗНАНИЕ представите се конкурират, а в ниво СИМВОЛИ те преливат едни в други.

Трансформациите на представите са крайната степен на преобразуване на представите, когато те преминават от едно ниво в друго. Комплексите от мисловни процеси ОПОЗНАВАНЕ и ОСЪЗНАВАНЕ влияят върху всички представи и се влияят от всички представи във всички нива.

(Виж статиите “Класификация на мисловните процеси и представите” и “Сън и разум”.)

Наред с това се налага да хвърлим малко светлина и върху йерархията на представите и влиянието на последната върху ограничаването на мисловните процеси.

Изяснихме, че най-висшите човешки представи са тези в ниво ВЯРА, а най-висшите представи от това ниво отразяват степента на развитието на разума. За изследване на еволюцията на представите обаче е нужно да се държи сметка и за паралелните представи и ограничаването на мисловните процеси.

Определена обособеност (обект) може да формира представи във всички нива (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА) (фиг. 3), както и да предизвика съотнасяния и преобразувания с всички представи.

Ако за определен обект имаме представа във всички нива най-висша от трите е тази от ниво ВЯРА. Последната обаче може да е по-нисша в общата йерархия на представите спрямо представи от другите нива.

Ето един пример. Определен обект формира представи у нас във всички нива. Една част от него за нас е равномерно опознато-осъзнато - ПОЗНАНИЕ, а друга негова част в нашите представи е опознато-неосъзнато - СИМВОЛ. На тази база се формира и представа за този обект в ниво ВЯРА осъзнато-неопознато. Представата в ниво ВЯРА за този обект е най-висшата от трите. От друга страна всички представи за този обект попадат някъде в йерархията на представите за сходните обекти, последните от друга страна са някъде в йерархията на представите за сродните обекти и т.н. до йерархията на всички обекти.

Представите са йерархично систематизирани както заобикалящия ни свят. В крайна сметка представите ни са за света и следва правдиво да го отразяват.

Така ако вярваме в този обект повече, отколкото в някой друг подобен, представата ни за този обект ще бъде по-нагоре в йерархията на представите ни за сходните обекти спрямо тази за другия. Несъмнено пък ВЯРАТА в този обект ще бъде далеч по-ниско в йерархията на ниво ВЯРА спрямо представата ни за ВСЕВИШНИЯ, защото представата ни за тези обекти изобщо е по-ниско в йерархията спрямо ВСЕВИШНИЯ. Обратното би означавало този обект за нас да бъде ВСЕВИШЕН.

Важно е да се разбере, че йерархията на представите се определя в две измерения. Първото е по отношение на нивата (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА) според степента на ОПОЗНАВАНЕ-ОСЪЗНАВАНЕ, а второто е по отношение на обобщената ни представа за света и това как се систематизират въпросните представи в нея (спрямо всички останали). Т.е. ако имаме представи за два обекта в ниво ВЯРА, първо те ще бъдат съотнесени към представите от това ниво съобразно тяхната йерархия, след това към представите от ниво ПОЗНАНИЕ съобразно тяхната йерархия и накрая към представите в ниво СИМВОЛИ.

Така представите за тези два обекта ще бъдат съотнесени към всички представи от всички нива съобразно йерархията в обобщената ни представа за света.

Йерархията на и в нивата (ВЯРА, ПОЗНАНИЕ, СИМВОЛИ) формира йерархията на обобщената ни представа за света.

Може би всичко това звучи твърде абстрактно, но йерархията в света (реалността) определя и йерархията в обобщената ни представа за света, а естеството на информационните процеси определя йерархията в и на нивата (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА).

Ако ВЯРАТА ни във въпросния обект съответства на реалността, то ние не бихме се ограничили фатално от вярата си в него до реалното му ниво в йерархията на реалността. По-нататъшните отношения с него само ще попълват и разширяват представите в нивата ПОЗНАНИЕ и СИМВОЛИ. Ако обаче сме се заблудили при по-нататъшните отношения с този обект, ние ще бъдем ограничени от вярата си в него, а това ще влияе върху мисловните процеси и другите представи. Така обекта или друг обект може да се възползва твърде много от нас за наша сметка, а всички представи свързани с тези за обекта ще бъдат в някаква степен изкривени и няма да съответстват на реалността.

Ако пренесем тази ситуация към определено божество ситуацията е сходна. Ако представата ни за божеството съответства на реалността (йерархията на обекта в реалността), ние няма да сме ограничени от тази представа при последващото си развитие. Ако представата за божеството не съответства на реалността, по-нататъшното развитие на представите ни ще бъде фатално ограничено до реалната позиция, която заема обекта-божество в йерархията на реалността.

За да поясним това нека вземем бога Слънце като представа за висше божество. Вярата в бога Слънце не би ограничила фатално развитието на представите ни за

слънчевата система, но би ограничила фатално развитието на представите ни за вселената. Т.е. ако ние вярваме във върховния бог-Слънце, представите ни за слънчевата система ще са относително истинни (неизкривени), но тези за вселената ще са неистинни (изкривени), защото слънцето в йерархията на вселената далеч не заема върховното място.

Така вярата ни в бога-слънце ще е полезна за развитието ни докато формираме представи за другите обекти, които са по-ниско от слънцето в реалната йерархия на вселената. От този момент нататък вярата в бога-слънце ще изкривява фатално другите представи.

Единствения начин за възстановяване на прогресивното развитие е осъзнаването, че слънцето не е върховно в йерархията на вселената.

Етапите в развитието на човешките представи е предопределено от реалността (йерархията във вселената). Поради това неизбежно развитието на представите ни става на скокове. Колкото тези скокове съответстват на йерархията в реалността, толкова самото развитие на представите ни ще бъде по-плавно. Колкото по-лошо е това съответствие, толкова по-силно ще е изкривяването на нашите представи, а развитието ще бъде по-аномално.

Нека обобщим.

Разумът е онова, което стои зад нашите представи.

Различните обособености (обекти) от света (реалността) благодарение на процесите ОПОЗНАВАНЕ и ОСЪЗНАВАНЕ формират представи в нивата СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА.

Представите за различните обособености формират йерархично систематизирани представи съобразно общото помежду им. Например представите ни за различните хора формират обобщената представа за хората. Т.е. в обобщената ни представа за хората участват представите ни за всички хора. Сетне обобщените представи формират още по-обобщени и т.н. до обобщената ни представа за света. В последната участват всички представи.

Надяваме се разбирате защо мисловните процеси са ограничени от йерархията на представите в нивата (според степента на ОПОЗНАВАНЕ-ОСЪЗНАВАНЕ). Това е предопределено от йерархичността на самата система. Йерархичността предопределя ограничаване на паралелността на процесите от общите към обобщените представи.

Мисловните процеси са най-силно ограничени по отношение на представите от ниво ВЯРА. Тук връзките са ограничаващи (изключващи). Относително неограничени са мисловните процеси в ниво ПОЗНАНИЕ. Тук връзките са обособяващи (противопоставящи). Най-неограничени са мисловните процеси в ниво СИМВОЛИ. Тук връзките са всевъзможни (преливащи).

Паралелността на мисловните процеси е пълна единствено в ниво СИМВОЛИ. Колкото се издигаме в йерархията на нивата (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ, ВЯРА), толкова повече се ограничава паралелността на мисловните процеси (фиг. 4).

Представите са йерархично структурирани, в зависимост от степента на ОПОЗНАВАНЕ-ОСЪЗНАВАНЕ в нивата СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА, формиращи общата йерархичност на обобщената ни представата за света.

В тази йерархия характерно място заемат представите за самите нас. Спрямо последните йерархичността е към макрокосмоса и към микрокосмоса. Представите за самите нас също се развиват. Така човекът осъзнава себе си спрямо космоса и космоса спрямо себе си.

За настоящата статия усвояването на паралелните процеси, паралелните

представи, йерархията на представите и ролята на последната за ограничаване на паралелността на мисловните процеси е достатъчна за разбирането на еволюцията на човешките представи.

(По-нататъшното разглеждане на паралелната мозъчна логика ще направим в отделна публикация.)

Надяваме се след казаното вече да е ясно защо в процеса на човешкото развитие представите за върховните божества са играли особено важна роля. Като висши обобщени представи на разума те влияят най-силно ограничаващо на процесите ОПОЗНАВАНЕ, ОСЪЗНАВАНЕ и ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ.

Според степента на развитие на представите от всички нива (СИМВОЛИ, ПОЗНАНИЕ и ВЯРА) и динамиката на процесите ОПОЗНАВАНЕ, ОСЪЗНАВАНЕ идва момент, когато настъпва трансформация на висшите представи в ниво ВЯРА. Нормално тяхното място се заема от по-висши обобщени представи (спрямо йерархията в реалността). Има обаче случаи, когато по-висши представи от ниво ВЯРА се заменят с по-нисши. В тези случаи се наблюдава задържане на развитието. Общо взето процеса на развитие на човешкия разум следва йерархията, съответстваща на реалността.

Та нали от слънцето зависи земята, от земята - стихииите, а от последните зависи живота...

Много важни за нашето изследване са процесите, наблюдавани при трансформиране на представите от ниво ВЯРА. Ако старите БОЖЕСТВА не противоречат на новите висши представи, те остават в ниво ВЯРА и следват преобразувания и промени в йерархията (на нивото), но ако има противоречащи представи те се трансформират. Обикновено тези представи от ниво ВЯРА намират място в ниво СИМВОЛИ и от осъзнато-неопознато се трансформират в опознато-неосъзнато. Поради това, че в ниво ПОЗНАНИЕ представите са относително равномерно опознати-осъзнати при трансформациите нивата ВЯРА и СИМВОЛИ са силно взаимозависими. Ниво ПОЗНАНИЕ се явява равновеса, спрямо който се извършват трансформациите.

Така висши представи от ниво СИМВОЛИ при осъзнаване се трансформират в такива от ниво ВЯРА, а също и обратното.

Това е нормално предвид естеството на мисловните процеси и представите.

При проследяването на тези процеси следва да се държи и сметка за степента на обобщеност на представите. Колкото една представа е по-близо до първичните (формирани директно чрез сетивата) представи, толкова тя е по-първична (обща) и съответно по-необобщена. Колкото повече съотнасяния и преобразувания участват в процеса на формиране на съответна представа, толкова тя е по-обобщена.

Представите от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ се явяват нещо необяснимо поради неравномерността на тяхното опознаване-осъзнаване. За разлика от тях представите от ниво ПОЗНАНИЕ се явяват обяснимото, поради относително равномерното им опознаване-осъзнаване.

Нормално за хората, характерните дълго нетрансформирани представи от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ се явяват необяснимото, тайното и пр.

При контактите си хората от различни общества са обменяли и представите си включително и тези за БОЖЕСТВАТА. При войни наред с народите са воювали и техните БОЖЕСТВА. Често срещани са случаите на оскверняване на чуждите божества (в лицето на техните фетиши и символи), но много пъти материалните образи на чуждите божества и техните символи са отнасяни в столицата на победителя и са подчинявани на неговите божества често без оглед на

съответствието на представите, които стоят зад тях с тези на приемащото общество. Не е трудно да си представим какво би следвало в такива случаи... Така преобразуванията в представите за БОЖЕСТВЕНОТО както у победителите, така и у победените са сложни и многообразни. Макар понякога да са алогични от съвременна гледна точка, те са закономерни в контекста на съответното развитие.

Наред със силовото налагане на БОЖЕСТВАТА на победителите над победените се наблюдава и доброволно попълване на пантеона от БОЖЕСТВА. В историята има много случаи, когато чуждо БОЖЕСТВО помага на друг народ и бива възприемано от последния. В немалко случаи, за да попълнят пантеона от божества хората целенасочено ги взаимодействали от други народи.

Всички неестествени вмешателства в божествения пантеон на определено общество най-силно влияят върху трансформациите в нивата ВЯРА и СИМВОЛИ у засегнатите. Войните не само разрушавали материалните устои на обществата, но рушили и духовните им устои.

В случаите, когато победителите са налагали по-висши божества те иницирали развитието на представите у приемащите, но когато налагали за по-висши БОЖЕСТВА по-нисши представи следвало или отхвърляне или регрес.

Тук критерия за висша и нисша представа е степента на обобщеност и съответствието и с йерархията в реалността.

Така с течение на времето БОЖЕСТВАТА и СИМВОЛИТЕ все по-сложно се вплитат в сложната тъкан на политеистичните религии в процеса на развитие (обобщаване) на представите.

Тук следва да държим сметка за възможните съотнасяния и трансформации в нивата. В ниво ПОЗНАНИЕ равномерно опознатите и осъзнати представи се съотнасят плавно към представите от съседните нива ВЯРА и СИМВОЛИ, докато представите от последните нива се отнасят помежду си често директно без връзка с представите от ниво ПОЗНАНИЕ. Колкото ниво ПОЗНАНИЕ е по-слабо развито, толкова тези директни (скокови) съотнасяния и последващи трансформации на представите от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ са по-силно изразени. Това обяснява силните взаимовръзки между представите от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ.

(Подробно разглеждане на вярата и религиите ще направим в отделна публикация.)

В един момент у човека възникнала още по-висша (обобщена) представа за божественото - ВСЕВИШЕН.

Тук много важно е да направим разграничение между представите за ВСЕВИШНИЯТ като ВЪРХОВЕН БОГ - бог на всички богове и ВСЕВИШНИЯТ като АБСОЛЮТЕН БОГ - единствен бог.

Представата за абсолютния всевишен е по-висша от тази за всевишния - върховно божество. Това е нов етап на обобщаване на представите, при който е достигната максималната степен на обобщеност и абстракция. Поради това на фона на абсолютния ВСЕВИШЕН всички божествени представи изгубват смисъл. Те не могат да бъдат свързани с тази представа и биват изключени от ниво вяра.

В политеистичните религии представата за ВСЕВИШНИЯ бог винаги е съществувала като представа за върховното божество, от което произхождат всички останали богове, полубогове и т.н. до хората. В един момент представата за ВСЕВИШНИЯ съвсем закономерно изместила небесните тела и заела върховенството в ниво ВЯРА. Ако се опитаме да отъждествим тази представа за всевишния с обект от физическата реалност, то това е вселената.

За разлика от тази представа ВСЕВИШНИЯ като представа за абсолютния бог не

се отъждествява дори със вселената. Абсолютния ВСЕВИШЕН е висшен спрямо абсолютно всичко. Тук вселената не прави изключение. Вселената в случая може да бъде възприемана единствено като проява на абсолютния бог.

Представата за абсолютния ВСЕВИШЕН не допуска нищо от заварените БОЖЕСТВА. Тази представа изключва другите божества като божествени. Възприемането на тази нова вяра се оказало бавен и мъчителен процес. Малцина били в състояние да отърсят ВЯРАТА си в божествата наследени от миналото за сметка на нещо толкова абстрактно. Много от опитите за насилствено налагане на единия бог - ВСЕВИШНИЯ завършили с кръвопролития и реставрация на стария божествен пантеон.

Достигането на човека до най-абстрактната представа обект на ВЯРАТА бил повратен момент в развитието на обществото.

Отредено било ВСЕВИШНИЯТ - АБСОЛЮТНИЯ БОГ да победи. Човечеството все повече осъзнавало, че вселената е едно цяло и е подвластна на един единствен бог...

Налагането на АБСОЛЮТНИЯ ВСЕВИШЕН не било възможно да се осъществи в рамките на традиционното религиозно развитие. С налагането на ВСЕВИШНИЯ старият божествен пантеон в едно с огромния арсенал от тайни знания, натрупани през хилядолетното развитие и лицата, които ги съхранявали станали излишни. Макар във всички монотеистични религии да има някаква минимална приемственост на чествания на някои от старите божества (влезли в догматиката под формата на светци), представата за АБСОЛЮТНИЯ ВСЕВИШЕН наложила цялостна замяна на божествения пантеон.

Някои смятат времето на насилственото налагане на АБСОЛЮТНИЯ БОГ в Египет за рождено за окултизма. Тогава много от прокудените жреци отнесли със себе си не само представите за старите божества, а и тайните знания натрупани през хилядолетията. Те се пръснали по древния свят и допринесли много за развитието на обществото.

Друго становище казва, че окултизмът е израз на тайните знания и съществува от най-дълбока древност. Той се явява неотменима част от развитието на всяка религия.

Запознатите с окултизма твърдят, че в него влизат всички знания за света.

Съвсем близко до това е и съвременното разбиране за окултизма като включващ всички окултни и неокултни знания (съвременния окултизъм не изключва научните факти).

Важно е да отбележим, че окултистите от цял свят са солидарни. Те не изключват знанията на другия, а ги вместват в общата мозайка на окултизма.

Нашето становище е, че окултното знание е част от общото знание. С налагането на монотеистичните религии отхвърлените култове в едно с тайните знания се влели в обособилото се наследство на окултизма.

Системата <религия-окултизъм> като обединена система на световното знание е съществувала от най-дълбока древност. Тя непосредствено изразява слабото развитие на представите в ниво ПОЗНАНИЕ в древността. Тогава знанията се формирали и били обсебвани от кастата на жреците и били достойни само за посветените.

Така преди налагането на монотеистичните религии от една страна е имало богат пантеон от божества, а от друга окултни знания трупани хилядолетия наред. Представите в нивата ВЯРА и СИМВОЛИ били силно развити и взаимно се балансирани спрямо ограничен кръг представи от ниво ПОЗНАНИЕ. Така системата

<религия - окултизъм> била в равновесие и активно си взаимодействала.

На тази благодатна почва възникнала философията.

Някои смятат, че първите философи били окултисти, други твърдят, че сред тях имало много религиозни дейци, а трети изтъкват, че сред тях имало атеисти (безбожници).

Истината е комплексна. Философията се развива като преходна за представите от нивата ВЯРА и СИМВОЛИ. На основата на представите от ниво ПОЗНАНИЕ и тяхното съотнасяне към представите от другите нива ВЯРА и СИМВОЛИ последните се свързват в обща система без скокообразни директни съотнасяния. Философията не била нито окултно знание, нито религия, тя била нещо ново в системата религия-окултизъм. Израснала върху тази система философията структурирала в нея цялостно наличното знание за света.

Известно е, че философията имала три дяла. Първия - Физиката разглеждала космоса и нещата в него, Втория - Етиката разглеждала живота, нравите и човешките отношения, а Третия - Диалектиката (Логиката) привеждала аргументи и съждения в полза и на двата първи дяла.

Огромното достойнство на древните философи е не само, че се опитвали да систематизират човешкото знание за света, но и че са се опитали да го сторят на базата на общи принципи. Това е главното достойнство на философията.

Така в един момент системата <религия-окултизъм> се допълва от философията. Новата система на човешкото знание вече изглеждала така <религия-философия-окултизъм>.

Защо избрахме такава подредба?

Защото религията е проява на висшите представи от ниво ВЯРА (осъзнато-неопознато), философията е израз на представите от ниво ПОЗНАНИЕ (опознато-осъзнато), а окултизма обединява характерни устойчиви представи от ниво СИМВОЛИ (опознато-неосъзнато).

Тук някои ще кажат - Та нали във философията има богове и окултни знания?

Да, във философията наистина присъстват божества и окултни знания и това е закономерно.

Като израз на ниво ПОЗНАНИЕ философията се опитва да систематизира цялото човешко знание, в което влизат всички представи от всички нива (ВЯРА, ПОЗНАНИЕ и СИМВОЛИ).

Определящото тук е, че представите от другите нива ВЯРА и СИМВОЛИ служат на тези от ниво ПОЗНАНИЕ. Представите от ниво ПОЗНАНИЕ се явяват ядрото около, което систематизирано се обобщава човешкото знание (всички представи) в единна система. Това обяснява защо философията използва представи от нивата СИМВОЛИ и ВЯРА за формирането на обобщената система на представите (обобщената представа за света).

Тази закономерност е валидна и за съвременната наука, израснала върху благодатната основата на античната философия.

Тук също виждаме опознато-неосъзнато (СИМВОЛИ) - необяснените факти и осъзнато-неопознато (ВЯРА) - непотвърдените теории.

Така познанието прелива във вяра на лицето на теоретичното и в символи в лицето на емпиричното. Емпиричното и теоретичното са неотменима част от съвременната наука.

Сега нека се върнем отново към представата за абсолютния ВСЕВИШЕН.

Изяснихме, че налагането на тази висша представа е в разрез с наследените представи от ниво ВЯРА. Това предопределя невъзможността за еволюционно

преобразуване на представите в това ниво. Възприемането на единния (абсолютния) бог налага отричане на всички останали божества.

Човечеството било изправено пред най-голямата революция не само в човешките представи, но и в човешката история. Революцията в представите на хората се отразила на живота. Налице са както невиджани гонения на вярващите в единния бог, така и невиджани гонения на невярващите, когато новата вяра била възприета.

Макар преди това също да е имало немалко неестествени (силово инициирани) промени в развитието на висшите представи на човечеството (ВЯРАТА) те никога не прераствали в масови изстребления на хора. С налагането на абсолютния бог обаче виждаме страшна картина.

Мъчениците на новата вяра били от двете страни. От една страна до налагането на единния бог последователите му са яростно преследвани, защото отричали вкупом всички останали божества, а от друга след налагането вярващите в единния бог преследвали неверниците.

Тук трябва да отбележим много важна закономерност. Вярващите в единните богове отричат освен божествата от политеистичните религии и другите абсолютни богове. Така юдеите, християните и мюсюлманите отричат боговете си едни на други. За вярващите във всяка монотеистична религия другите са неверници. Това предопределя всеобщото насилие. Виждаме го при налагането на всяка монотеистична религия.

Тази картина е видна и днес. Световните монотеистични религии не са могли да се отърсят от догмите си макар, че почиват в своята същност на една и съща висша представа - тази за абсолютния ВСЕВИШЕН. Отричането на другите религии е продиктувано от наследените догми, а не от самата представа за абсолютния ВСЕВИШЕН.

Днешния световен кошмар е верския фундаментализъм и произхождащия от него тероризъм. В светлината на изложеното той е закономерен явление. Фундаменталистите са хора силно ограничени от религиозните догми. Те са способни на невиджани злодеяния в името на налагането на сковаващите ги догми по отношение на други хора.

Какво е определящото за това мрачно кърваво развитие?

Най-простият и най-верен отговор е сяпата вяра. Вярата може да просветлява, но може и да ослепява. Сяпата вяра винаги е свързана с липса на информация и ограничено развитие на разума. От една страна липсата на информация води до лесно възприемане на догмите, а от друга обсебения отхвърля всякаква информация, която не се вмести в рамката на света очертана от тях. Фаталното тук е, че догмите не се осъзнават като ограничаващи представата за всевишния (каквито са всъщност), а за част от тази представа.

Основателен е въпросът - Как се преодолява фундаментализма на монотеистичните религии? Историята показва, че единствената възможност е отърсване от догмите и възприемането (осъзнаването) на единния ВСЕВИШЕН. Търпимостта между монотеистичните религии е възможна, само ако представителите им осъзнаят, че всъщност и другите вярват в същия (абсолютния) бог, но под друго име, защото е влезнал в битието на другите в друга културна среда, предопределяща другите догми и ритуали.

За съжаление макар и да е налице някаква относителна търпимост между монотеистичните религии последните не могат да се отърсят от догмите си, а представата за абсолютния ВСЕВИШЕН е ограничена от тях. Монотеистичните религии в една или друга степен все още са затворени в своите догми и се отхвърлят

помежду си.

Вече надяваме се разбирате защо при налагане на абсолютиния ВСЕВИШЕН настъпва разрив в системата <религия-окултизъм>. В наследството на окултизма постепенно се вливат все повече и повече окултни знания и отхвърлени култове. Всъщност окултизма се обособява като самостоятелна система точно поради монотеистичните религии. В политеистичните религии системата <религия-окултизъм> е силно обвързана и взаимодействаща.

При масовото налагане на монотеистичните религии системата на човешкото знание се балансира в определена степен, благодарение на формиралата се по-рано философия.

След мрачните векове на верските гонения настъпва осъзнаване. Налице са промени (развитие) в представите и на подтиснатите и на потисниците.

В Европа след мрачното Средновековие следва Ренесанса, а след него Просвещението. Това е времето, когато върху благоприятната почва на античната философия и новите представи за света се развива днешната наука.

Някои ще запитат - Защо науката се появява чак сега?

Защото налагането на християнството е дълъг и мъчителен процес.

Християнският фундаментализъм отхвърлял не само старите божества и приел ги окултизъм, но и античната философия, защото в нея присъствали божества и окултни знания. Едва през просвещението се създали условия за балансиране на системата <религия-философия-окултизъм> и възстановяване на взаимодействието. Благоприятствана от развилите се представи за света философията се разклонила в множество направления и дала началото на днешните науки.

Така системата еволюирала в <религия-наука-окултизъм>. За прерастването на философията в наука определящо било взаимодействието в системата <философия-окултизъм>. Тук трябва да се прави разлика между въздействието и взаимодействието. Въздействието предполага силно едностранчиво влияние, а взаимодействието многостранно развитие.

Когато тук говорим за религия, наука и окултизъм имаме предвид религиите, науката и окултизма въобще, а когато говорим за човека имаме предвид човечеството.

Някои може би ще възразят, че разглеждаме най-вече европейското развитие. Не. Ние проследяваме общото развитие. Просто фактичкото развитие на системата <религия-окултизъм> към <религия-философия-окултизъм> и после в <религия-наука-окултизъм> е свързано най-вече със Средиземноморския басейн и околните територии. Тук по общо мнение е и люлката на съвременната цивилизация.

Сега нека обърнем повече внимание на науката. Избуяла върху благодатната почва и обусловена от взаимодействието в системата <философия-окултизъм> науката се формирала и разклонила в различни посоки.

Ако внимателно се вгледаме в развитието на науката обаче ще открием, че общата класификация на античната философия е валидна и днес. Някогашната физика занимаваща се с природата на нещата виждаме в лицето на природните науки, някогашната етика тук виждаме в лицето на хуманитарните (обществените) науки, а някогашната диалектика - в лицето на общите и граничните науки.

Днес науката обединява над 2000 науки. Какво небивало разнообразие... Докога ще продължи роенето?

От известно време насам всъщност роенето е стремеж към обобщаване и обединяване. Мнозинството от новите науки са или общи засягащи цялата наука или гранични целящи да обединят няколко науки.

В един момент несъмнено ще станем свидетели на обединяването на науките. Може би не е далече времето, когато ще има единна (обобщена) наука. Отделно във всяка наука виждаме и стремеж към създаване на обобщаващи теории.

Всъщност какво са теориите?

По-горе споменахме, че теоретичното прелива от ниво ПОЗНАНИЕ в ниво ВЯРА в лицето на непотвърдените теории, а емпиричното прелива от ниво ПОЗНАНИЕ в ниво СИМВОЛИ в лицето на необяснените факти. Именно това е основната роля на науката да разширява ПОЗНАНИЕТО към нивата ВЯРА и СИМВОЛИ. Благодарение на все по-бързото откриване на нови факти и правдивото (реалистичното) им обединяване в нови теории ПОЗНАНИЕТО се разширява за сметка на нивата ВЯРА и СИМВОЛИ.

Най-общо основните процеси в науката са два. Сътворяването на нови теории и откриването на нови факти. Тези два процеса са взаимозависими. Сътворяването на новите теории се базира на известните и предполагаемите факти, а откриването на нови факти се базира на известните и новите теории.

Движението е и в двете посоки, от частното към обобщеното, и от обобщеното към частното.

Чест прави на науката, старанието да държи отворен пътя към истината (съответствието с реалността). Това се благоприятства от самото естество на представите в ниво ПОЗНАНИЕ и закономерностите свързани с развитието им.

Ако принесем това към нашия модел за информационния обмен ще видим съответствие. Предвид на това, че информационните процеси (ОПОЗНАВАНЕ и ОСЪЗНАВАНЕ) формират, преобразуват и трансформират всички представи, теоретичното и емпиричното са прояви съответно на ОСЪЗНАВАНЕТО и ОПОЗНАВАНЕТО като комплекси от мисловни процеси. Те пък от своя страна по отношение на развитието на науката са проява на ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО на разума. В ниво ПОЗНАНИЕ опознаването и осъзнаването са в относителен баланс, което се отразява и на процесите свързани с емпиричното и теоретичното. За да има нормално научно развитие теоретичното и емпиричното трябва да са в баланс както помежду си така и с реалността.

Емпиричното като израз на ОПОЗНАВАНЕТО и теоретичното като израз на ОСЪЗНАВАНЕТО са закономерно взаимообвързани.

Както в ниво ПОЗНАНИЕ и в НАУКАТА за развитието е определяща конкуренцията. Различните теории в науката се конкурират в името на истината (съответствието с реалността). Всъщност самите теории са просто обобщени представи за реалността.

Друго разглеждане на днешните науки може да се направи на основата на дуализма <материално-нематериално>. Съвременните науки, започвайки от физиката и стигайки чак до психологията в по-малка или по-голяма степен са силно материалистични. Нематериалното се разглежда само в контекста на материалното като негова проява.

В хуманитарните науки се наблюдава склонност към диалектично разглеждане. Философията като майка на науките не е преставала в развитието си да търси истината по отношение на <материално-нематериално>. Много учени дори изтъкват, че в тази посока има естествен потенциал за развитие на днешната философия.

Дали ще победи окончателно материализма или диалектиката ще покаже времето...

Иде ред да обърнем повишено внимание и на окултизма. Общоприето е, че окултизма е съвкупност от тайни знания. Тези знания от най-дълбока древност били

достояние само на посветените. Вече изяснихме, че наличието на окултни знания е закономерно в светлината на човешкото развитие.

В контекста на развитието на религията винаги е имало знания, които по ред причини не ставали общо (обществено) достояние. Така още в най-дълбока древност някои знания били целенасочено засекретявани. Те се предавали в кастата на посветените. Последните били малък брой хора обикновено с широко разбиране за света. В тази среда това знание търпяло развитие. По наше мнение обикновено в средите на посветените се формирали представите за новите върховни божества. Тук те се изчиствали и едва тогава били пренасяни към религията.

Характерно за окултизма е, че е силно обвързан с политеистичните религии в общата система <религия-окултизъм>. Взаимодействието в тази система създава условия за развитието на философията. От една страна философията осъзнавала единството на природата, а от друга черпила с пълни шепа от знанията натрупани в хилядолетията. Така се формирала новата система <религия-философия-окултизъм>. В последствие взаимодействието в системата стои в основата на развитието на клоновете на философията в различни науки.

С развитието си науката все по-малко имала нужда от окултните знания и единния бог... Така се оформили празнини в системата <религия - наука - окултизъм>.

Досегашното развитие на науката е такова, че тя все по-малко си взаимодейства с другите две подсистеми. Науката все повече се консервира като последна инстанция по всички въпроси... В миналото такава е била религията. Това несъмнено ограничава научното развитие.

Природата не търпи празнини. Вече сме свидетели на тъй-наречените нови-науки. Самото им название ги определя като науки, но за разлика от ортодоксалната наука техен приоритет са граничните области на научното познание. Едни възприемат този процес като преобразуване на окултизма, други като израз на нови вярвания...

Нашето становище е, че въпросните нови науки са всъщност липсващото звено в системата <религия - наука - окултизъм>, което идва да възстанови взаимодействието и.

Така се е формирала нова система на световното знание <религия-нова наука-наука-нова наука-окултизъм>. Тази система си взаимодейства и е в относителен баланс.

Предвид общите закономерности в развитието на разума с течение на времето една част от новата наука ще се озове в полето на науката, защото ниво ПОЗНАНИЕ постоянно се разширява.

Ако трябва да отнесем новите науки към нашата класификация на представите, то те заемат граничните области между ВЯРА и ПОЗНАНИЕ и ПОЗНАНИЕ и СИМВОЛИ.

Ето как още веднъж окултизмът изиграва важна роля в човешкото развитие.

В това изследване установихме закономерността, че новите звена в системата на човешкото знание се пораждаат или от взаимодействието в досегашната система или от липсата на взаимодействие.

И в двата случая новото звено е пряко свързано с взаимодействието в системата на човешкото знание.

Някои ще поставят въпросът - Къде остана социума?

Социалното развитие на обществото е определящо за съществуването на хората, но не е определящо за еволюцията на човешките представи. Поради това социума

ще бъде предмет на разглеждане в отделна публикация.

Признаваме, че в дълг останахме към изкуството. Макар и да говорихме немалко за изразните средства и представите, стоящи зад тях сигурно малцина са разбрали, че сме говорили същевременно и за изкуството.

Изкуството е универсален израз на човешките представи. Като такъв то не се ограничава в никое от нивата ВЯРА, ПОЗНАНИЕ и СИМВОЛИ. В произведенията на изкуството (материални и нематериални) ще видим и вяра и познание и символизъм. Изкуството често е било израз на онова, което не може (или не бива) да се изрази по друг начин. Разбирането на изкуството пък винаги е било индивидуален процес. В произведенията на изкуството всеки успява посвоему да намери необходимото нему.

Ето защо изкуството е универсален израз на душевността на съответната епоха.

(По-подробно ще се спрем на изкуството в рамките на публикация посветена на развитието на световната култура.)

Накрая нека обобщим.

Еволюцията на човешките представи е плод на общественото развитие, т.е. на развитието на индивида в обществената (културната) среда.

Общественото развитие е много сходно с това на всеки отделен индивид.

Малкият човек се изправя и прохода. Започва да комуникира с жестове. По-късно усъвършенства гласа си и заменя жестовете с езика. Първоначално той е обзет от своето съществуване. После постепенно навлиза в своето осъществяване.

Малкият човек прекарва известно време в света на приказките... Тук боговете, демоните и героите са съвсем естествени (нормални) за етапа на неговото развитие.

Малкият човек се научава да чете и пише. Постепенно се потапя в световното знание. Опознава се. Осъзнава се. Самоопределя се. Осъществява се като разум и сам оставя следи в световното знание за идните поколения.

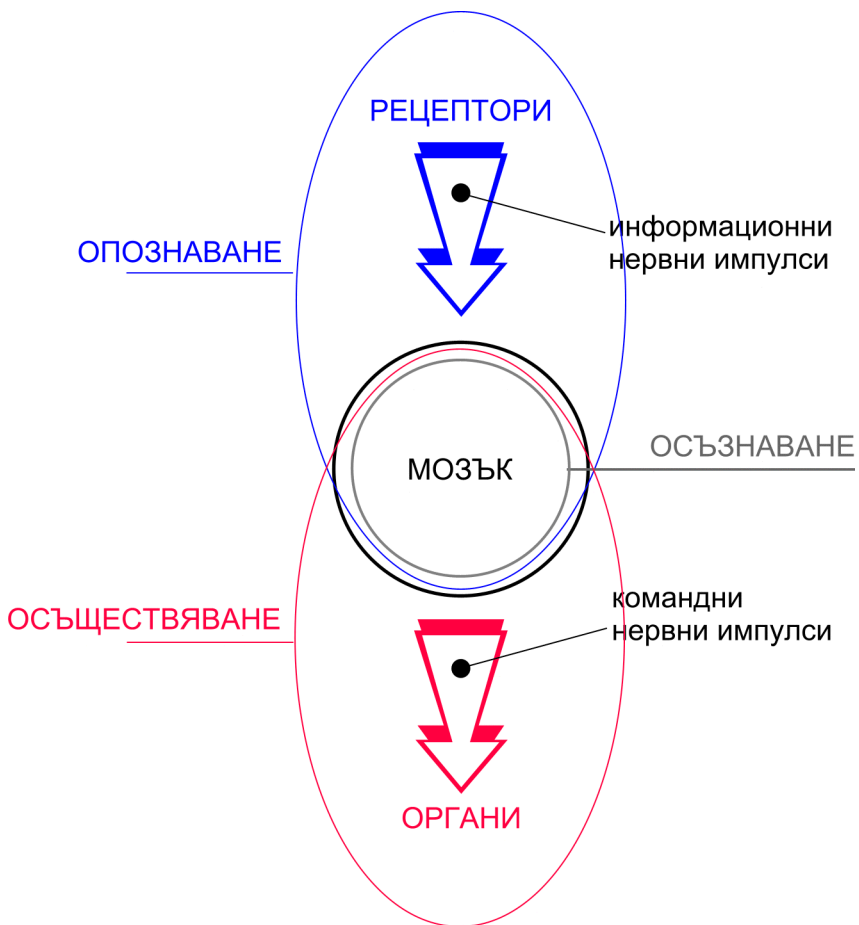
Всъщност това се е случило и се случва с човешкото общество и човешкия разум като цяло.

Развитието му е от СЪЩЕСТВУВАНЕ към ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ.

Еволюцията на представите в нивата ВЯРА, ПОЗНАНИЕ и СИМВОЛИ е от човека към космоса и от частното към обобщеното. Разумът опознава и осъзнава неопознатото-неосъзнато и се осъществява в него.

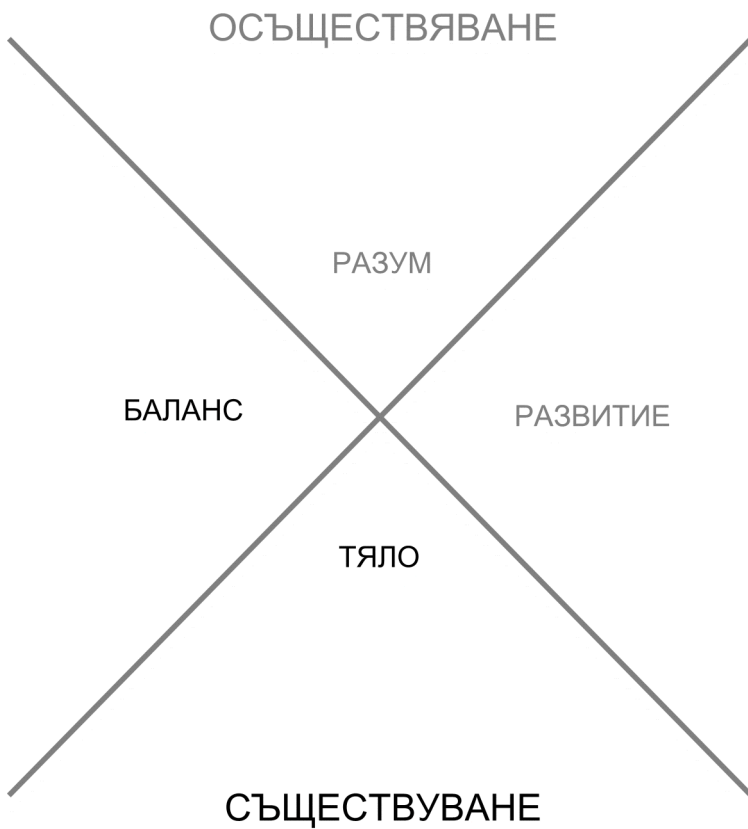
Може би не е далеч времето, когато религията и окултизма ще бъдат история, а последната ще бъде частица от науката за вселената.

Това е само една представа за еволюцията на представите! Не вярвайте в нищо което би могло да ограничава развитието Ви!

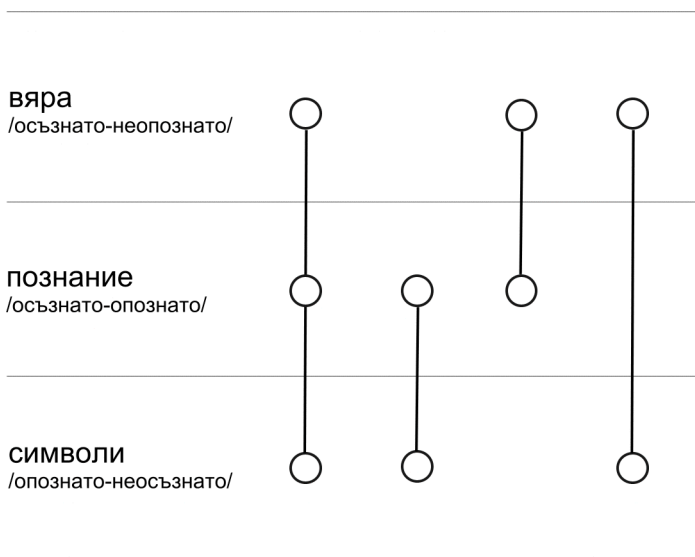
Информационен Обмен - мисловни процеси

фиг. 1

От съществуване към осъществяване

фиг. 2

Паралелни представи

фиг. 3

обобщени представи

вяра

/осъзнато-неопознато/

ограничаващи

връзки

познание

/осъзнато-опознато/

обособяващи

връзки

СИМВОЛИ

/опознато-неосъзнато/

ВСЕВЪЗМОЖНИ

връзки

общи представи

Йерархия и Развитие

фиг. 4